

IZŠEL JE 14. ZVEZEK

V počastitev 45-letnice vstaje slovenskega naroda in 400-letnice smrti Primoža Trubarja je Založniški svet pri Občinski konferenci SZDL izdal 14. zvezek ZOG, ki obsega 220 strani besedila in 30 prispevkov. Zaradi omejenih sredstev je bil svet prisiljen, da je več člankov odložil za naslednji zvezek zbornika.

V uvodnem članku se Janez Lesjak spominja dogodkov na dan osvoboditve naše občine, dne 6. maja 1945; Janez Perovšek-Pelko pa v obsežnem članku o Italijanskem bataljonu Roma-Orfea obravnava zgodovinski potek osvajanja bataljona in delež italijanskih partizanov v bitki na Korinju, kjer so 6. oktobra 1984 odkrili spomenik v spomin in zahvalo 33 padlim borcem 14. udarne garibaldinske brigade Trst. Kratko poročilo v kroniki s sliko spomenika dokazuje dogodek pred 43. leti.

Pisatelj, zgodovinar in publicist France Filipič je pripravil daljšo študijo Prispevek k osvetlitvi političnega delovanja Lovra Klemenčiča (1891—1928), rojenega v Šentvidu pri Stični. Klemenčič je v mladosti sodeloval v preporodovskem gibanju, med prvo svetovno vojno je bil dobrovoljec v srbski vojski (tudi na prehodu skozi Albanijo), nato se je udeležil bojev Rdeče Armade v Rusiji, v letih 1919—23 je bil med prvimi in vodilnimi komunisti komunistični poslanec v ustavodajni skupščini SHS. V zadnjih letih življenja je bil na levici slovenske socialne demokracije in medstrankarski predstavnik, ki si je prizadeval za sodelovanje in združitev delavskih organizacij v kmečko-delavsko zvezo z namenom, da bi strmoglavili komisarjski in birokratski režim v delavskih

zbornicah, bolniških blagajnah in uvedli oblast proletarske demokracije. Poleg Viktorja Koleča (glej ZOG12, 29—34) je bil L. K. med prvimi v naši občini, ki je pripravil spremembo družbenega reda in oblast delavskega razreda. Zato slavni šentvidski rojak zasluži javno priznanje (spominsko ploščo)!

V poglavju Naša občina in občani je pet prispevkov. V prvem poroča prejšnji predsednik SO Janez Koščak, o Razvoju občine Grosuplje v letih 1984—85, kjer navaja skrbno zbrane podatke o družbenoekonomskem razvoju občine, o naložbah, o oskrbi z vodo, o kanalizaciji in čistilnikih, o vodnem gospodarstvu in melioracijah, o cestah in stanovanjski izgradnji. Posebej so prikazane družbene dejavnosti, med drugim naložbe v kulturo, šolstvo, otroško in zdravstveno varstvo. Avtor je zbral dragocene podatke o gibanju družbenega proizvoda, narodnega dohodka in osebnega dohodka ter primerjavo teh z gibanji v republiki. Članek je zelo uporaben vir za zgodovino naše občine.

Magistra umetnostne zgodovine Jelka Pirkovič-Koehek je pripravila študijo Grosuplje in njegov oblikovni značaj; prispevek je povzetek iz osnov urbanističnega načrta naselja Grosuplje in Šmarje. Osvetljuje značilne naselbinske oblike, ki so nastale v predzgodovinskih, antičnih in fevdalnih časih, njihovo rast in razvoj do poskusov urbanizacije v zadnjem obdobju. Prikazana je cestna mreža in prometni tokovi ter stihjska pozidava ob glavnih prometnicah. Na koncu avtorica predlaga, da bi lahko na obstoječih raznoterostih gradili novo podobo osrednjega jedra naselja.

Zbornik občine Grosuplje

Desetletni razvoj tovarne Blac & Decker je opisal Stane Jurca, dvajsetletno Komunalnega podjetja Grosuplje pa obravnava Anton Krašovec.

Sledi četrti nadaljevanje Kovačnice in kovači, ki jih vestno in načrtno obravnava Jakob Müller, to pot na območju Podgorice, Sela, Šentjurja (Podtabor), Ivančne Gorice in Šentvida. V pripoved vpleta strokovne in družbene dogodke ter podobe ljudi, ki prispevajo k osvetlitvi zgodovine polpreteklega časa in dejavnosti v tem prostoru.

V okviru književnosti in kulture je 12 prispevkov, na prvem mestu govor Jožeta Rajhmana na spominski svečanosti dne 7. februarja letos v Grosupljem, ob 400-letnici smrti Primoža Trubarja. »ki je vogelni kamen naše kulture, mož, ki je prvi zapustil trajne sledove svojih stopinj v slovenski zemlji«. — Stefan Barbarič opisuje Jurčičevo Muljavo, ki je zaslovela in živi v splošni slovenski predstavi kot rojstni kraj pisatelja Desetega brata. Tudi drugi prispevek je posvečen temu pisatelju. Janez Logar je Ob izdaji Jurčičevih člankov in pisem v 10. in 11. knjigi Jurčičevih zbranih del nanašal prizadevanja slovenskih literarnih zgodovinarjev, od Frana Levca dalje, da bi zbrali in objavili vso Jurčičevo zapuščino. — Dne 1. junija lani so na Vidmu v Dobropoljah odkrili spominsko ploščo domačinu, profesorju Stanetu Novaku; objavljamo nagovor dr. Jože Mahnič, dve Novakovi pesmi in črtico Srečanje z ječem. — Ivan Zorman, slovenski ameriški pesnik (1889—1957) je bil rojen v Šmarju, zato smo želeli našim občanom predstaviti njegovo življenjsko pot in

pesniško podobo. Esej je napisal profesor Edvard Gobec. — Življenjsko pot pisatelja Ivana Zorca (1880—1952) je proučila in napisala daljši esej Ivana Kozlevar-Cernejč, ki ima za naslednji zvezek že pripravljeno tudi literarno podobo našega rojaka. — Nato sledijo pesmice Darje Bregar, pesmi treh članov Literarnega kluba Grosuplje (Avguštin Knafelj, Simon Bučar, Ivo Ferbežar) ter črtici Cvetka Budkoviča in Mateje Kralj.

V Kroniki so objavljeni prispevki Janka Modra, Mateja Rodeta, Viktorja Smoleja in Branimira Zganjara o literarnem in prevajalskem delu umrlega Toneta Potokarja (1907—1985). Društvo slovenskih književnih prevajalcev je objavilo sklep in predlog, da se priznanja za prevajanje imenuje Potokarjeva listina. — Ob jubileju Maksa Furijana, ki živi na Razdrtem pri Šmarju in ki je leta 1984 praznoval 80-letnico, je Andrej Kurent napisal zelo pristrčen zapis o njegovih Maskah, ki jih jubilar ustvarja na deskah slovenskih gledališč, v filmu in pouku na gledališki akademiji. — 70-letnico sta praznovala Tone Kozlevar in Janez Lesjak. — O umrlem prof. dr. Stanetu Mikužu je nekrolog napisal Jože Kastelic; med umrlimi našimi sodelavci in zaslužnimi rojaki so v kroniki zapisani večkratni mojster Janez Lužar, pisateljica Mira Mihelič, zgodovinar dr. Franc Škrlj-Bregar, politik dr. Jože Rus in zborovodja Avgust Šuligoj. Zbornik bo od 1. septembra dalje v prodaji v Splošnoizobraževalni knjižnici v Grosupljem, Adamičeva 15. Na razpolago so še vsi doslej izdani zvezki (1—14).

FRANCE ADAMIČ

Rezultati gospodarjenja

šole, na področju finančne politike pa v izboljšanje osebnih dohodkov delavcev, zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, kjer so bili doseženi pozitivni premiki.

V srednjem usmerjenem izobraževanju v Šolskem centru Josip Jurčič v Ivančni gorici se je v šolskem letu 1985/86 izobraževalo v:

- 2 oddelkih obdelave kovin in upravljanje strojev (skrajšani program) 40 učencev
- 6 oddelkih kovinarske usmeritve (srednji program) 138 učencev
- 5 oddelkih družboslovno-jezikovne dejavnosti 129 učencev
- 2 oddelkih administrativne dejavnosti 64 učencev
- 1 oddelku poslovno-finančne dejavnosti 36 učencev

Skupno se je v srednji šoli izobraževalo torej 407 učencev v 16 oddelkih. Učni uspeh je bil 87,9%, kar je za 6,5% nižji kot v prejšnjem šolskem letu. Na šoli je poučevalo 26 redno zaposlenih učiteljev in 4 v pogodbenem delovnem razmerju.

V začetku šolskega leta 1985/86 je bila zgrajena telovadnica pri osnovni šoli v Šmarju, sama šola pa je bila adaptirana in s tem se je njena funkcionalnost bistveno povečala in izboljšala.

Otroško varstvo

V letu 1986 je v Vzgojnovarstveno organizacijo »Stojan Šuligoj« Grosupljem vključenih 745 predšolskih otrok, kar predstavlja 30% vseh predšolskih otrok v občini ali 3% več kot leto popreje. Povečanje je bilo doseženo z vključitvijo otrok v novo enoto v Grosupljem (Ob Grosupljskičici), ki je bila odprta marca in je v njej 80 otrok ter z adaptacijo enote v Ivančni gorici, kjer je sedaj 60 otrok.

Še vedno je 79 odklonjenih otrok in to v Grosupljem 55, Ivančni gorici 24, ob tem, da iz Ivančne gorice vozijo starši še 38 otrok v druge enote (Grosuplje, Šentvid, Stično, Višnja gora).

Število otrok, ki prejemajo denarno pomoč se bistveno ne spreminja, pač pa so tekoče valorizacije denarnih pomoči bolj usklajene z rastjo čistih osebnih dohodkov.

Povprečna višina izplačane denarne pomoči je znašala v letu 1985 3.185 din, letos pa se je valorizirala štirikrat: marca za 20%, maja za 27%, julija za 35% in septembra za 25%. Tako bomo letos dosegli povprečno višino denarnih pomoči 8.400 din na mesec na otroka ali za 99% višjo v primerjavi z letom 1985. Ta družbena pomoč se v večini primerov izplačuje v denarju, nekaj pa v funkcionalni obliki za zagotovitev prehrane in varstva v VVO, osnovni šoli, kot pomoč za šolske potrebščine, za sofinanciranje letovanja in šole v naravi.

Letos je letovalo 60 predšolskih otrok v Puntičli pri Pulji ter 100 šolskih otrok na Debelem rtiču. Brezplačno je letovalo 52 otrok, prispevek zanje je zagotavljala Občinska skupnost otroškega varstva Grosuplje poleg drugih sredstev za letovanja.

Za otroke od 3 do 5 let, ki niso v VVO, so organizirani občasni programi, razne prireditve. Vsi otroci od 5 — 7 let pa so vključeni v pripravo na vstop v osnovno šolo, ki obsega 120 — 240 ur vzgojnega programa.

Socialno skrbstvo

Občinska skupnost socialnega skrbstva je materialno najbolj ogroženim skupinam prebivalstva, občanom brez sredstev za preživljanje, zagotavljala družbeno denarno pomoč kot edini vir preživljanja. Konec septembra prejema to pomoč 25 oseb v višini 32.000 din mesečno. Število prejemnikov počasi upada. Denarno pomoč kot dodatni vir preživljanja prejemajo občani, ki jim lastna sredstva ne zadoščajo za preživljanje. To obliko pomoči prejema 90 občanov, višina je usklajena s samoupravnim sporazumom o socialnovarstvenih pomočeh in po zadnji valorizaciji znaša povprečno 11.000 din na upravičenca mesečno. Nadomestilo za invalidnost prejema 82 odraslih duševno oz. telesno prizadetih oseb.

V občini delujeta dva socialna zavoda: Dom starejših občanov v Grosupljem s 161 mesti ter DVZ Ponikve s 100 mesti, od tega 50 za starejše občane ter 50 za invalide na usposabljanju oz. v delovnem razmerju. V socialnih zavodih, največ v Domu starejših občanov v Grosupljem, se nahaja 137 naših občanov. Približno tretjina je samoplačnikov, vsem ostalim pa krije oskrbne stroške — delno ali v celoti — socialno skrbstvo.

Sredstva za zagotavljanje socialne varnosti občanom predstavljajo 75% vseh izdatkov skupnosti.

Požarno varstvo

V tekočem letu je Skupnost požarnega varstva usmerjala svoja sredstva predvsem v redno vzdrževanje in popravila gasilskega orodja, popravila in adaptacije gasilskih domov ter v novogradnjo gasilskih domov v Stični, Šentvidu, Kompoljah in orodjarne v Veliki Ilovi gori. Sofinancirala je tudi postavitev oddajnika UKV zvez na Grmadi za potrebe občin Kočevja, Ribnice in Grosuplje. Predvidoma bo v tem mesecu nabavljeno tudi kombinirano vozilo — avtocisterna za področje Dobropolja tako, da bo zagotovljena požarna varnost tudi v tem delu občine.

Trenutno združuje v občini 40 prostovoljnih gasilskih društev 2572 članov. Društva razpolagajo z naslednjim orodjem in gasilsko opremo:

Komandna vozila	3
Lahka gasilska vozila	27
Orodna gasilska vozila	4
Kombin. gasilska vozila	4
Prenosnih motor. brizgaln	61
Tlačnih cevi v tek. metrih	10.736
Delovne obleke	389
Delovni pasovi	262
Šlemi	333
Plinske maske	27
Dihalni aparati	5
Azbest obleke	9
Ročniki	157
Medmešalci za peno	3
Hidrantni nastavki	42

Nekateri statistični podatki

V občini živi trenutno 26741 prebivalcev od tega 13004 moških in 13737 žensk. Povprečno je bilo v občini zaposlenih 7338 delavcev, od tega v gospodarstvu 6314 in v negospodarstvu 1024. Povprečni čistni osebni dohodek je v prvem polletju znašal 88.463 dinarjev in je bil za 8% nižji od povprečja v Sloveniji. V gospodarstvu občine je znašal 87.020 din (7% manj kot v republiki) v negospodarstvu pa 97.466 dinarjev (10% manj kot v republiki).

V letu 1986 je bilo oddano naslednje število stavbnih parcel za gradnjo stanovanjskih hiš:

Šmarje: 1
Grosuplje: 2 do konca leta bo predvidoma oddanih še 6
Višnja gora: 1
Stična: 4

— ter 2 stavbni parceli za obrtno dejavnost (1 v Grosupljem in 1 na Hudem).

Poleg tega so bila oddana zemljišča za potrebe delovnih organizacij in skupnosti v skupni izmeri 25.397 m².

V letošnjem letu so bili uvedeni štirje samoprispevki in sicer v KS Grosuplje, Dob. Račna in Podtabor tako, da je v tem trenutku kar v 14 KS uveden krajevni samoprispevek.

Podatke za ta zapis so pripravile strokovne službe organizacij, SIS in upravnih organov občine.

Do konca leta bo izšel ponatis pregledne karte občine Grosuplje v merilu 1:50000

Pregledna karta občine Grosuplje, izdana konec leta 1978, je pošla. Čeprav je bila izdelana predvsem za potrebe uprave, šol in raznih služb, katerih delo je pretežno terensko, je prav v zadnjem času tudi med drugimi uporabniki močno naraslo zanimanje zanje. Naraščajoče število občasnega prebivalstva občine Grosuplje, ki preživlja konce tednov v počitniških hišicah, bližina Ljubljane, želje čistega zraka ter zavest, da je gibanje v naravi nujno pretežno sedečim ljudem, so vzroki, da je karta razprodana.

Glede na to, da dobiva turizem kot gospodarska panoga čedalje večji pomen, občina Grosuplje pa je v tem pogledu še skoraj nezarzana ledina, je bilo nujno odločiti se za ponatis občinske karte. V času osmih let od prve izdaje so se spremenile tako potrebe uporabnikov kot tehnologija izdelave. Nova karta bo izdelana v dveh variantah: za službeno rabo bo ostala nespremenjena s približno enako vsebino kot doslej (relief, ceste, vodotoki, meje in sedeži krajevnih

skupnosti, meje katastrskih občin), za prodajo pa bo njena vsebina obogatena s podatki, ki jih potrebujejo turisti. Tako bodo v karti vrisane turistične pešpoti, s katerimi je občina Grosuplje na gosto preprežena (preko nje tečejo med drugim tudi peš poti E6 in E7, prva povezuje Baltik z Jadranom, druga pa Atlantik s Črnim morjem), gostilne, prenočišča, kmečki turizem, bazeni, naravne znamenitosti, kulturnozgodovinski spomeniki in pomniki narodnoosvobodilne vojne.

Celotna naklada karte bo 3000 izvodov, od tega 2500 turistične izvedbe. Ta bo zložena in zato primernejša za zunanjo uporabo, na njej pa bo tudi kratek opis občine, njene zgodovine in njenih znamenitosti.

Karta bo nedvomno koristila razvoju turizma v občini, pomeni pa tudi kulturni dogodek. Vsaka karta nekega območja je namreč registracija trenutnega stanja, to pa je pomemben prispevek za preučevanje zgodovine.

GEODETSKA UPRAVA

»Suha Krajina 86« — pomemben prispevek mladih

Letos so že dvanajst mladi iz cele Jugoslavije delali in dobivali žulje pri izgradnji vodovoda, agromelioracijah in napeljavi telefona prebivalcem Suhe Krajine. Kot že nekaj let so bili nastanjeni v brigadirskem naselju v Žužemberku. Od tu so vsak dan zgodaj zjutraj odhajali na delovišča v občinah Grosuplje, Novo mesto, Trebnje in Kočevje. Skupaj s krajski so delali predvsem tam, kjer je potrebno ročno delo.

Letos je sodelovalo na zvzenci mladinski delovni akciji Suha Krajina 740 brigadirjev. V naši občini so brigadirji, združeni v MDB Sutjeska iz Valjeva delali na izgradnji vodovoda Kompolje — Sušica v KS Muljava. Brigadirji »Partizanov pomorščakov« iz Pirana so delali na odkopu in izolaciji telefonskih drogov za napeljavo telefona v KS Ambrus. Nadalje sta brigadi »Vladimir MAJDER — KURT« iz Siska in »27. JULI« Sarajevo — Novi delali na

agromelioraciji zemljišč v Češnjicah in Tolčanih. Po ugotovitvah so agromeliorirali oz. odstranili kamenje iz približno 150 ha kmetijskih zemljišč. Ponovno lahko ugotavljamo, da so mladinske delovne akcije poleg vzgojnega pomena tudi gospodarsko upravičene.

Kljub nekaterim težavam glede zagotavljanja sredstev ugotavljamo, da so podpisniki samoupravnega sporazuma o mladinskem prostovoljnem delu ugotovili upravičenost. Potrebna pa bo še večja usklajenost, predvsem pa pravočasna priprava programov in dovoljenj ter delovišč za delo mladincev.

Vsem 4 brigadam so krajski in krajevske skupnosti pripravili pristrčne zaključke in se zahvalili za pomoč v prizadevanju za boljši jutri prebivalcev Suhe Krajine.

M. V.

Na lovski razstavi

Še nikoli nisem bila na lovski razstavi, letos pa se mi je taka priložnost po-

nudila. Učenci šmo si jo ogledali na Grosupljem.

Zjutraj smo se pripeljali z avtobusom pred grosupljski Družbeni dom. Pred vhomom je bila krmilnica za fazane, poleg pa raznovrstna hrana za te ptice. V prvem prostoru so bile razpete kože divjih živali. Koža divje mačke me je najbolj pritegnila, saj je podobna koži domačega muca, le nekoliko večja je bila. Največ časa smo se zadržali pred prostorom, ki je pričaral gozd z rastlinami in živalmi v naravnem okolju, ki ga še ni »izropal« človek. Priznam, jurčki so tudi mene zamikali, da bi jih utrgala.

V drugem prostoru je bilo razstavljeno lovsko orožje (tam je bilo največ fantov), razno rogovje, odlikovanja... Nekí lovec nam je razlagal, kako raste rogovje in še marsikaj koristnega in zanimivega. Nasmejali smo se lovskim dogodivščinam. Lovci ne le, da streljajo divjad, morajo jo tudi zaščititi pred hudim mrazom, skrbeti za njen dom — gozd in še marsikaj drugega.

Razstava mi je bila všeč, ob njej sem še bolj vzljubila gozd. Škoda, da ga nekateri onesnažujejo z odlaganjem raznih odpadkov in ga uničujejo s požari zaradi neprevidnosti.

Vanja Perovšek, 6. r.
OŠ Šmarje

Ekološka

*Slovenija lepa si domovina
gorata dežela, dežela dolin
vsakemu mila nepozabljena
v krvi trpljenja osvobodjena*

*Danes naša lepa domovina
postajaš v ljudeh vse bolj odtujena
zavrženi izdelki skrunijo naravo
najplodnejša zemlja dana v židavo.*

*Široke te krasijo ceste
a smrtonosni izpušni plin,
uničuje ciprese, breste
mrive reke industrijskih naplavin*

*Čas je, da izvršimo poravnavo
zajeziti moramo ekološki šok
doseči ravnovesje, spravo
očistiti gozdove, trate, vodni tok.*

K. A.

Delavci PM so tako kot širni Sloveniji tudi v Grosupljem poskrbeli za varno pot v šolo v prvih septembrskih dneh. Letos so jim pri tem pomagali člani ZŠAM iz Grosuplje, obenem pa tudi vsi vestni volniki. Le želimo si lahko, da bo vse šolsko leto pazljivost na enakem nivoju in da nesreč ne bo. (Foto: L. Rozman)